

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

№ 5.

Sambata 3. Februaru

1862.

Operatulul comisiunii de siepte.

(Incheiere din Nr. tr.)

Deci comisiunea dechiaranduse pentru catu mai curend'a conchiamare a camerei legislative afla ca este de o trebuintia imperativa, cá on. universitate nationala se'si descopere cu tóta putintiós'a intiéla dorintiele poporimii reprezentate prin trins'a suveranului tiérei in modulu celu mai cuviintiosu. Prin urmare comisiunea propune

III. cá onor. universitate a natiunii se se invoiéscá a face urmatorul conchisu :

Considerandu, cumca desfiintierea privilegiilor nobilitare, a roboteloru si a datiilor tierenesci, cum si statorirea datorintieloru si drepturilor cetatienesci pentru tóte clasele locuitorilor tieriei, ceru neaparatú o schimbare afundu petru dietóre;

Considerandu, cumca acéstá schimbare cu privintia la natiunea saséscá carea nu e de ajunsu reprezentata, si la dreptele postulate ale poporului romanescu, indata pentru viitóreá dieta este de doritu, eara cu privire la neputinti'a de a compune diet'a dupa norm'a constitutionalá nici ca se póte mai multu incongiura ; in urma

considerandu, ca o asemenea schimbare a reprezentantiei tiérei *) intre impregiurarile de façia se póte face numai prin suveranulu tiérei: Universitatea

*) Adica compunerea dietei din elemente multu diferitóre de cele cunoscute dupa legile din anulu 1791 si anume o prefacere totalá a institutiunei regalistoloru, carele este o mare secatura, o sterpitura de ceea ce se díce pe aira casa de susu, casa de magnati, senatu, Herrenhaus etc.

Trad.

natiunii sasesci e postita cá dens'a se róge pe Mai. Sa c. r. apóst. in o preaplecata petitiune substernanda prin o deputatiune nationala, pentru cá se se indure a dispune o asemenea compunere indata pentru cea mai deáprópe dieta a Transilvaniei, in carea se fia respektatu atatu dreptulu istoricu, catu si drépt'a cumpana intre natiunile regnicolare, intre care se se renumere si cea romanéscá, si postulatele unei nerepresentari de interese, carea se corespunda scopului. Eará pentrucá unu lucru cá acest'a se se faca intr'unu modu indestulatoru, unversitatea natiunii sasesci isi descopere opiniunea cumca :

1. Diet'a ar' fi se se compuna :

a) Din capii eclisiastici ai confesiuniloru romano-catolice, evangelico-reformate, evangelico-luterane, unitarianc si greco-resaritene séu din locutiitorii loro constitutiinnali,

b) dintr'unu numeru cuvenitu de representanti alesi ai proprietatii mari,

c) dintr'unu numeru cuvenitu de representánti alesi de ai comuneloru satesci,

d) dintr'unu numeru cuvenitu de representanti alesi de ai cetatiloru si de ai altoru locuri industrióse.

2. Representantii proprietatii mari aru fi se se aléga in cercuri electorale anumite, care aru trebui se se rotundiéscé totu dupa tienuturile administrative nationale. —

Dreptulu electoralu ar' fi se 'lu aiba :

Corporatiunile si societatile, — afara de fisculu regescu si de comunele politice, — apoi acele persóne particulare, care platescu celu puçinu un'a suta fiorini valuta austriaca in contributiune anualá pe pamentu, f a r a cresceturile pe sam'a impe-

riului, a tíerei*) si a comunei, dela proprietati ce voru fi avendu in acésta tíera, de voru si constá a-celeasi din óri si cate parti; corporatiunile si societatile voru esercitá dreptulu loru de alegátóre prin reprezentantulu loru legalu, eara ceilalti toti in persóna.

3. Representantii comuneloru tieranesci s'aru re'mparti cá si pana acum, dupa tienuturile administrative. Eará in aceleasi aru esercitá dreptulu de alegatori :

a) Toti cetatienii,**) adica locuitorii nascuti indigeni***) séu carii sunt priimiti in sinulu comunitatii politice ce s'ar' tienea de cutare districtu administrativu, déca aceia voru fi platindu celu puçinu cate optu fiorini valuta austriaca contributiune dirépta, de orice numire, in sa fara computarea crescéturilor****)

b) Fara privire la contributiune : capii bisericesci (parochii) comunelor locale de orice confesiune religiósá crestina recunoscuta séu locuitorii loru si capelanii chiamati dupa canónele respectivei biserici, — invatiatorii scóloru populare, — medicii diplomati, chirurgii, apotecarii, advocatii, notarii, inginerii, doctorii si artistii academici. —

4. Representantii cetatiloru si ai altoru locuri industriósé aru fi se se reimpartia nu numai preste cetatile, orasiere si locurile tacsale indreptatite si pana acum, ci dupa unu modu cuviintiosu si impaciuitoru anca si preste tóte acelea cetati, orasie si comune tieranesci, care stau pe acelasi gradu alu comereciului, industriei si meseriiloru cu celea. Eará dreptulu electoralu aru avea a 'lu esercitá :

a) Totu cetatienii, adica locuitorii nascuti in tíera séu priimiti in legémintea comunala, déca aceia dupa vreo proprietate aflátóre in hotarulul locului,

*) Crescéturile (Zuschläge) la fiacare fiorinu de dare sunt astadi in Ardealu 68 cr., in catu celu care platesce 100 fl. contributiune dirépta, in adeveru da 168 fl. Si óre acele crescéturi nu intra totu in vistié-ri'a statului si a tíerei? ! — Trad.

***) Cuventulu cetatiénu, civis, se ia aici intru intielesu anticu, dupa care toti locuitorii sunt cetatieni, adica fii ai patriei. Trad.

****) Indigeni, adica fii ai patriei, locuitori venchi, eara nu straini, venetici, nenaturalisati.

*****) Adica toti carii platescu darea pe capu, pe mosióra, pe vreunu capitalu, léfa, meseria; numai crescéturile séu cum se mai dicu aruncaturile se nu líse compute. Trad.

dupa vreo meseria séu comereciu ce pórtá séu dupa vreunu altu venitu platescu acolo in locu pe anu aa) in comune mai mici de 5000 suflete celu puçinu 5 fl.

bb) in comune de 5000 séu mai mari, inse cu mai puçinu de 10,000 suflete celu mai puçinu 10 fl.

cc) in comune de 10,000 séu mai multe suflete celu mai puçinu 20 fl. valuta austriaca, in sa fara tacs'a capului si fara cresceturi de orice specie

b) fara privintia la contributiune, preotii (parochii) comunelor bisericesci care se tienu de vreo confesiune relegiósá crestinésca recunoscuta, cum si capelanii loru chiamati dupa respectivele canóne bisericesci, functionarii publici si comunali, profesorii si invatiatorii, medicii cu diplome, chirurgii, apotecarii, advocatii, notarii, inginerii, doctorii si artistii academici.

5. De dreptulu electoralu aru trebui se fia preste totu lipsiti :

a) Persónele de seesulu femeiescu.

b) Strainii, adeca aceia, carii nu au dreptulu de cetatieni ai patriei (indigenatulu).

c) Persónele care stau sub epitropia séu curatela, séu in siervitiulu persóneloru private.

d) Persónele, averea carora se afla sub concursu séu in procedur'a de invoiéla.

e) Persóne, care séu pentru orice crima séu pentru vreunu delictu comisú din lacomi'a de castigu ori in contra moralitatii publice, séu pentru vreo nelegiure de calitatea acelor'a fusesera condamnate séu trase in cercetare judecatorésca, pe timpulu pedepsei séu alu cercetarii.

6. Dreptulu pasivu electoralu aru trebui se 'lu aiba toti cei trecuti de 24 ani, carii se tienu de vreo clasa de alegétori si preste totu nu sunt lipsiti de dreptulu electoralu activu (de a poté alege). —

Acest'a este operatulu, pe carele comisiunea voindu a 'si implini insareinarea priimita are onórea de a 'lu substerne inclitei universitatii a natiunii sasesci. Aceleiasi se alutara opiniunea separata a membrului comisiunii Augustu Lassel.

Sibiiu, in 31. Ianuaru 1862.

Iacobu Bologa, deputatu dela Noerichu; Iosifu Gull, deputatu dela Segisióra; Augustu Lassel, deputatu dela Brasiovu; Iacobu Rannicher, deputatu dela Sibiiu; Enriecu Schmidt, deputatu dela Mediasiu; Dr. Avramu Tincu, deputatu dela Sebesiu; Fried. Wagner, deputatu dela Noerichu.

La Nr. univ. 33 a. 1862.

OPINIUNEA SEPARATA

a deputatului dela Brasiovu A u g u s t u L a s s e l la operatulu comisiunii din 31. Ian. 1862.

Prin conclusulu maioritatii s'au priimitu in operatulu comisiunii doua principii, care sunt atatu de opuse ópiniuniloru si convictiuniloru mele, incatu eu me simtiu indatoratu a'mi produce incontra loru opiniunea mea separata si motivata. CREDU CA EU PRIN ACEST'A FACU NUMAI ONÓRE INCREDERII DATE MIE; PENTRUCA ALESU FIINDU IN COMISIUNE, TOTUODATA FUSEIU SI PROVOCATU, CÁ CEEA CE DUPA PUÇIN'A MEA PRICEPERE TIENU A FI DREPTU SI BINE, SE O SPUNU LIBERU SI PE FAÇIA.

I. In operatulu comisiunii se díce: „Marele Principatu Transilvani'a este si remane o parte consútitiva a nedespartíverii si neimpártíverii monarchii austriace íntregi, autonóma si nedependinta dela nici un'a alta tíera.“ Cu acést'a primulu articulu dietalulu dela 1848 sunatoru despre uniunea Transilvaniei cu Ungari'a este cu totulú desocotitu. Memoratululu articulu fú votatu de catra diet'a transilvana in unanimitate de catra monarchulu confirmatu si sanctionatu, in dieta prochiamatulu cu solenitate si prin urmare acelasi are tóte atributiunile unei legi indatoratóre dupa dreptu. Déca acelasi in tienuturi nu s'a publicatu, de aici urméza celu multu atata, cumca puterea lui cea indatoratóre fú numai suspinsa, eara nu, precum s'a dísu, cumca aceea si s'a desfiintiatu cu totulú. Tóte celelalte obieptiuni cunoscutu nu merita nici o luarea minte, pentruca altmintrea mai tóte legile s'ar' potea combate, prin urmare nici o legalitate nu ar' potea stá. Asia se arata lucrulu din puntulu de vedere constitutionalu; ear' eu imi iau voia a me provocá si la preanaltulu rescriptu din 21. Iuliu 1861 catra diet'a Ungariei, in urmarea caruia Maiestatea Sa in preanaltelu sale decrete din 20. Octobre 1860 uniunea Transilvaniei cu Ungari'a numai catu o a lasatu neatinsa, eara nu o a dechiaratu de nula. Deci déca articulu unionii este de a se privi cá lege, atunci acela earasi numai pe calea legislativa se póte desfiintiá séu modificá.

Din contra earasi este prea adevératu, cumca legea unionii a produsu la o parte mare a locuitoriloru Ardealului si anume in natiunea sasésca si in cea romanésca opusetiune categorica, carea in mai multe privintie este si justificata. Cestiunea u-

niunii fú pertractata si terminata intr'unu timpu turburatu cu o íntime si ínteliéla, carea niciócum nu a coresponsu la importantí'a lucrului. In locu de a ínceié unu contractu formalu de statu, intru carele calitatile si conditiunile unirii se se fia statoritu acuratu din tóte partíle si cu pazirea totororu drepturiloru fundate si a intereselorú preste totu si in particularu, diet'a se indestulá numai a prochiamá uniunea simpla, eara apoi cu privire la punerea ei in lucrare dete Ardealulu in manile maioritatii dietei unguresci. Locuitorii nemagiari ai Ardealului cu privire la interesele lorú nationale fusera aruncati sub domni'a onoru legi, despre care mai tardiu ínsasi diet'a Ungariei — in prim'a sa adresa din anulú trecutú — a trebuitu se recunósca, cumca aceleasi vatama egalitatea de drepturi, prin urmare ca trebuescu schimbate.

Premítendu acestea, eu sunt de aceea opiune, cumca articulu unionii nu póte fi ignoratu, ca ínsa se póte cere, cá acelasi se fia supusu la o revisiune legislativa, mai virtosu ca de atunci au trecutú treispredíece ani, unu restimpu acést'a, carele este bogatu de eveniminte, de schimbári si esperiintia de tóta plas'a, care nu se potú trece cu vederea. De altmintrea eu nu me sfíiescu a dechiará, cumca eu in uniunea Ardealului cu Ungari'a vêdu singurulu midiolocu pentru consolidarea starii nóstre, prin urmare o tienu de o necesitate politica, precum earasi nu me indoiescu, cumca o pertractare si invoiéla noua va duce catra o deslegare, ce va indestulá pe tóte partile.

II. Operatulu comisiunii propune pentru practíca ínfíintiare a egalei índreptatiri nationale rotundírea de teritorii nationale sub numirea de tienuturi administrative nationale. Acést'a este alu doilea principiu, cu carele eu nu me pocíu invoi. Intru o tíera, in care diferitele nationalitati locuescu in glóte compacte si in tienuturi separate, acestu principiu s'ar' recomandá fara índoiéla cá deslegarea cea mai simpla si mai firésca a grelei probleme; pentru Transilvani'a ínsa, unde natiunile cu puçine esceptiuni locuescu unele p'íntre altele intr'o amestecatura pestritia, mi se pare ca acelasi nu se póte aplicá. Natur'a fiacarui principiu aduce cu sine, ca elu cérca a strabate pana la cele din urma consecintie; pentru aceea mainainte de a le provocá pe acestea, trebuescu se ne uitamu dreptu in façi'a lorú.

Mie-mi se pare, cumca in casulu de façi'a prin-

principiul naționalității ne ar' duce asia departe, incatu
fiacare națiune s'ar' sili multu puțin a trage la
sine pe toti conationalii fara respectulu de spatiu si
de alte impregiurari, — de aici ar' porcede cu oca-
siunea arondarii de teritorii certe fara capetu; aceea
earii ar' cadea într'unu teritoriu strainu, s'ar' simți
vatomati, — de aici plansori fara margini; — dupa
schimbarile numerului locuitoriloru si alu nationali-
tății s'ar' ridică necurmatu pretensiuni noua, — de
aici prefaceri earasi fara capetu. Cerce ori fi cine
cum va voi, ca in cele din urma la formarea prac-
tica a teritoriiloru in partea cea mai mare a țierei totu
numai arbitragiulu (despotismulu) va decide, la care
națiune se se dea cutare tîenutu si la care cela-
laltu; de aici ar' esi nisce teritorii maiestrite, eara
nu firesci, despre care ici colo ar' fi cu indoiéla,
déca corespundu séu nu scopulu si asteptariloru, a-
dica, déca respectiv'a națiune, careia i s'a datu cu-
tare tîenutu, pôte desvoltá cerutele puteri si midiuló-
ce, pentru cá se'i imprime aceluasi fisionomi'a na-
ționalității sale in conformitate cu scopulu si cu pe-
riferi'a lui. Pe lunga acést'a mie mi se pare, ca prin-
cipiulu despre care e vorba, nu este nici liberalu;
acelasi cu o mana da, cu alt'a ia; aici deschide cam-
pulu, colo trage bariere; preste totu elu impede-
ca desvoltamentulu generalu si liberu alu nationali-
tății. — Anume ce se tiene de națiunea sasésca, ea
ar' trebui se se dea josu de pe terenulu seu isto-
ricu, de unde apoi usioru s'ar' poté trage anca si
in alte privintie unele urmari rele, si prin acést'a
ea ar' veni cu sinesii insasi in contradicere, din cauza
ca universitatea națiunii sasesci in 12. Ianuaru 1850
Nr. 356 si 357 la o asemenea ocașiune se dechia-
rase respicatu in contra destramarii Sachsenland-ului.

Pentru cá principiulu egalei indreptătiri natio-
nale se se aduca la valóre pe eatu numai e cu po-
tintia si pe eatu se pôte cere cu minte sanetósa,
dupa modest'a mea opiniune nu se cere experimentulu
unei impartieli noue a țierei. Spre acestu scopu se
potu introduce mesuri si intocmiri, de care in pa rte
se coprinde si in operatulu comisuni. Eu credu a-
sia, ca adeveratulu campu practiculu alu egalei indrep-
tătiri nationale este — afara de scóla si biserica,
cu care nu ne ocupamu aici — comun'a si mu-
nicipiulu. In comun'a libera, in municipiulu li-
beru puterile nationale se pota desvoltá liberu, se
potu mesurá unele cu altele si a se incercá se ajunga
la valóre. Resultatele acestui (principiu) voru fi na-

turale si pentru aceea totuodata indestulátore, indata
ce zelulu necumpatatu se va mai stemperá. In a-
cestu modu fiacare nationalitate 'si va aflá terenulu
seu, pe eatu ii ajungu puterile sale, ca mai multu
nici pôte care cineva, si tóte postulatele drepte isi
voru aflá preste totu indestularea loru cuviintósa si
naturala.

Sibiu in 31. Ianuaru 1862.

Augustu Lassel,
deputatu dela Brasiovu.

(Trad. de G. B.)

Cuventare'a Dlui I. Vasiiu.

(Vedi Gazet'a Nr. 8.)

Ve multiamescu din adunculu animei mele pen-
tru ovatiune'a acésta solena, cu care acum me ono-
rati; inse me simtu indatoratu a mi dechiará acea
convingere, ca asi comite o imodestia nescusabile,
de cumva asi privi acésta solenitate, cá si o res-
platire, séu recunoscere pentru nescari merite ca-
stigate dóra pe terenulu lupteloru nationali, ca do-
rere! cu asemenea merite nu me pota laudá. Dreptu
acea dara primescu acésta onóre din parte'a fratie-
loru Vóstre cá si o indemnare nobile pentru mine,
cá in venitoriu si eu se me silescu a dovedi, ca sum
demnu fiu alu iubitei nóstre națiuni.

'Mi salta anim'a de bucuria vedindu ca con-
cetatiunii mei, si tenerimea romana e atatu de insu-
fletita pentru interesele națiunii, si cu atatu mai tare
se inradacineza in mine acea dulce convingere, ca
națiunea romana, care nutresce asia bravi fii nu pôte
peri, ca dieu! in tempulu presentu numai acea na-
țiune pôte sperá unu venitoriu mai frumosu, a carei
sperantia pe lunga ratiunea si consiliulu batraniloru
este radimata si pe insufletirea tenerémei sale.

Ve multiamescu si pentru sentiementele cele
frumóse, care le-ati esprimitu in privint'a fratelui si
colegului meu Tom a Costinu, si me sentiú fe-
rice a ve poté asecurá, cá D-lu Costinu tocma asia
cá si ori care altu romanu bravu se va nesui totu-
deuna a demustrá prin fapte, ca e demnu de incre-
derea si stim'a fratiiloru Vóstre.

Sciu bine fratiloru! ca nu totu deuna aveti o-
cașiune a ve coaduná cu unu numeru atatu de fru-
mosu in publicu; se me ertati dara daca eu in debu-

tiezu această ocaziune spre aducere aminte de ci mai mari ai noștri.

Fraților! mulți noiri negri s'au ivitu pe cerul vietiei noastre nationale, cari retragundu dela noi radiile sorelui ne facera se remanemu totu in intunerecu. Multe fulgere si trasnete s'au aruncatu pe animele noastre, cercandu a ni le imaculá, ma chiaru de totulu a inecá sentire'a nationale, si sangele celu nobile romanu alu scurge din piepturile noastre.

Inse nuorii cei negri trecutau, fora cá noi sene fi uitatu, ca deasupra loru se afla sórele celu stralucitoriu, fora cá se fi perdutu speranti'a, ca nuorii cei periculosi se voru respirá odata, si erasi va resari sórele celu splendidu pentru noi si pentru natiunea noastră.

Fulgeretele cele infernale anca cadiura de pe capetele si animele noastre, si se implantara cu rusine in pamentu, vediendu, ca anim'a romanului adevratu este o stenca, prin care neci fulgerulu nu póte strabate, si éca, ca romanulu totu romanu este, si romanu va si fi!

De privimu la poporulu nostru atatu de truditu, debue se ne miramu, si pe noi insine sene intrebamu, cum de acestu poporu sermanu, — care si pentru esistinti'a s'a individuale anca a avutu si totu mai are de a se luptá cu atate gravanime, — nu si uitá cá e romanu! si neci unu sacrificiu nu crutia pentru de a póte remané astufeliu? putere divina e, care de si nu a sustienutu gloriosulu imperiu romanu, dara totusi nu a lasatu, cá romanulu pe lunga tóte fatalitatile, ce 'lu ajunsera, se péra?

Chiaru putere divina e, si această e spiritulu nationale, insuflatu de Dieime in pieptulu aceloru bravi barbati, carii sunt chiamati de providentia a conduce poporulu romanu, in pieptulu aceloru barbati romani, carii neci candu nu s'au retrasu dela campulu luptelor atunci, candu: Patri'a séu mam'a cu anima doioasa cere, cá ei se tréca prin spada si prin focu!

Pentru asemine doi barbati dorescu eu, cá noi in diu'a această de bucurie, si cá antaia diu'a a anului nou cu atatu mai momentósa, se inaltiamu graiulu nostru catra atotputentele; pentru doi barbati, carii pe cerulu vietiei noastre lucescu cá doue stele, cá doi luceferi, lucescu, dícu, si anca cu mai mare canstantia de catu stelele ceriului, ca-ci pana ce aceste asuprite de lumina sorelui diu'a disparu, noue luceferii acesti diu'a nópte'a totu lucescu, si intru a-

jutoriuulu scopulu nostru comunu, cu cea mai sincera iubire fratiésca intendu unulu altui; mana. Se traiesca intru multi ani archi-pastorii - nostri — Surutiú si Siaguna!

Cuventarea

notariulu comunalu Georgiu Ioanete, tienuta in adunarea comunala din Campeni in diu'a de 23. Ianuariu st. n. 1862, cu ocaziunea staverirei statute-loru pentru fondulu scolasticu comunalu intaritu prin resolutiunea inaltului c. r. gubernu din 16. Martie 1861 Nr. 667.

Onoratorulu Domni si onorata adunare comunala! Sciú ca toti dintre Domniavóstra sciti, de ce ne adunaramu adí la olalta in acestu giuru.

Multe adunari avuseramu si in decursulu anului trecutú, tóte cu scopu ferictoriu, tóte de a taia in viéti'a noastră politica nationale; inse pana acum nu amu avutu nici una adunare asia de mare importantia, precum e această de adí. Si de ce? Voi spune Domniloru si onorata adunare comunale: In acele adunari ne incercaramu a ne consulta, cum si pre ce cale se ne eluptamu postulatele noastre politice dela cei cerbicosi, cari fačia cu noi se purtau cu celu mai afurisitu arbitriu. — In adunare'a de adí ne aflama cu totulu in alta pusetiune, in o alta stare si chiaru intre alte impregiurari. Agendele noastre de adí suntú de a ne consulta si cointielege intre noi insine: cum, in ce modu si pre ce base se staverimu fondulu scolasticu comunalu intaritu de inaltulu c. r. gubernu prin resolutiunea din 16. Martiu 1861 Nr. 667? — De aceia astadi debue se dovedimu luméi civilizate, ce potu lucra puterile unite, ce póte face unu poporu, o comuna, candu stá in tóte lucrarile sale filantropice, cá unu singuru trupu si sufletu in mai buna armonia si cointielegere fratiésca spre asi póte vedé odata celu mai santu scopu alu seu realizatu. Deci — scopulu adunarei noastre de astadi nu e altulu decatu staverirea unoru statute, pre a carora base adí mane se ne tredimu cu nesce scóle principale aici in Campeni.

Scóle dícu, Domniloru si onorata adunare comunala! pentruca numai in scóle se póte invatia cultur'a adevrata, apoi pre noi romanii numai cultura ne va poté scapa de catusiele, cu cari fuseramu in trecutú si suntemu chiaru si adí ferecati; numai scó-

lele ne potu ridica la aceea trépta de cultura, unde videmu, ca se au ridicatu si alte popóra ale lumii lui Ddiu.

Alte tempuri mai libere si mai luminate se au ivitu si pre orisonulu nostru romanu, decum fusera cele ale trecutului. — Se lucramu dara cu totii cá se facemu progresuri amesurate tempului, se pasimu inainte si noi cu tempulu, apoi se fimu convinsi, ca sudorile lucrariloru nóstre voru fi binecuvantate si de Ddiu si de posteritate.

La lucru dara fratiloru! pentru ridicarea asedfeminteloru de cultura, ca singuru acestea — noua romaniloru — ne suntu scutulu mantuirei in contra fatalitatiloru si viscoleloru amenintiatóre, se lucramu cu totii unindune in pareri si cugete, ca asia rezultatulu lucrariloru nóstre de buna séma va fi secerisiulu celu mai manosu.

Numai discordia si neintielegere se nu domnésca intre noi, pentru ca prin discordia si neintielegere si puterea ce'a mai solida si perde activitatea sa, candu din contra puterile singurate, fiindu tóte in o aliantia si concentrate potu face miracule.

Póte ati vedfutu, Domniloru si onorata adunare! cum unu copilu catu de micu si slabu pre o singura nuieleutia de rachita, catu de usioru o rumpe; inse déca mai multe nuieleutie suntu legate laolalta mana puternica debue se fia aceea, care se le póta nimici. — Si omulu vedfenduse singuru cá degetulu, parasitu de totii incepe a despera; se incuragiéza inse prin ajutoriulu, esemplulu si conlucrare'a mai multora. Unu omu singuru nici o casa e in stare se cladésca, — cati maestri, lucratori si ajutoriu se cere numai la cladirea unei case? De aceea si noi cu totii se conlucramu din tóte puterile dela micu pana la mare, cá catu mai curendu se ne videmu dorinm'a realizata prin ridicarea unoru scóle principale, pre a caroru frontispiciu se figuredie inscriptiunea „esemplulu puteriloru unite.“

Apoi creditime, Domniloru in onorata adunare comunala! lucrandu cu totii spre ajungerea acestui scopu maretiu, si atotuputintele va reversa ajutoriulu seu celu preinduratu asupra lucrariloru nóstre, ca precum díce Salvatorele lumii „unde suntu doi seu trei adunati in numele meu, acolo si eu suntu intre ei.“ Ddiu e cu noi dara, va fi si va remané in eternu in tóte lucrarile nóstre, cari suntu spre mari-

rea si fericirea creatureloru Lui — La lucru dara cu puteri unite!!!*)

Interpelarile Domnului Cogalnicianu in Camera Romaniei ses. I.

1. Intrebu, daca cabinetulu, indata dupa numirea sa, a datu ordini telegrafice pentru desfiintierea ministeriului separatistu din Moldavi'a, si concentrarea directiunii superióre a trebiloru publice din acésta provintia in manele ministeriului Romaniei din Bucuresci, astadî singurulu organu legale alu puterii esecutive, singurulu respnsabile pentru actele acestei puteri in tóta intinderea Romaniei, de la Mamorniti'a pana la Turnulu Severinului si pana la Marea Négra!

2. Daca ministeriulu a luat, séu, precum credu, este otaritu a lua catu mai curundu mesuri spre implinirea dorintieloru esprimate de catre fost'a adunare a Moldaviei in cea din urma adresa a sa la Mesagiulu Domnescu din 11. Decembre trecut, si anume pentru cá, inaintea intr'unirii ambeloru tíeri surori intru o singura Romania, se se indestuledie trebuintiele locali ale Moldovei, incredintiandu-se administratiunea si justiti'a tíerei si a districteloru in man'a unoru persóne, care se fia o chiezsluire pentru legalitate si pentru ordinea publica.

Facu acésta intrebare pentru ca unanim'a dorintia si trebuintia rostita de adunarea Moldaviei au fostu remasu in totulu neimplinite din partea celui din urma ministeriu separatistu din Iasi, caci tocmai dupa Mesagiulu din 11. Decembre, legalitatea s'a calcatu mai multu, si chiar' ordinea publica s'a turburatu!

3. Daca ministeriulu are cunostintia de conflictulu suvenitu intre ministrulu instructiunii publice si intre consiliulu superioru alu invetiementului publicu din Moldavi'a, conflictulu suvenitu din nelegala destituire a unui profesor, si negarea drepturiloru garantate prin lege consiului de instructiune publica, conflictulu care a avutu de consecintia demisionarea in masa a profesoriloru universitatii si a colegiului, atacarea colegiului si a scólei centrale de fete cu for-

*) Asteptamu cu multa dorintia relatiune despre succesulu acestei adunari spre imbarbatarea ulterioara. —
Red.

ția politienescă și militară, închiderea școlilor, și apoi și chiar' agitațiunea orașului. Tóte aceste au provenitu de la manifesta și de ei propriu marturisit'a violare a legii de către ministrul culturilor, cneazul Alecsandru Kantacozino. Intrebu dar' pe ministeriu, dacă este otaritu a da o satisfacțiune opiniunii publice și dreptelor cereri ale parinților de familia din Iasi, prin restabilirea legalității în tóta santiania ei, și tragerea la răspundere a calcatorului de lege.

4. Mai interpelezu pe ministeriu de a'mi spune, dacă a și luat measure, séu precum sunt convinsu le va lua în curendu, spre asiedtarea unei șilnice și eține comunicatiuni postale pentru persóne și scrisori între Iasi și București, și dacă crede a puté infacisia în curundu parlamentului measurele ce sunt de adoptatu, spre a face catu mai puțin simțibile pentru Iasi consciințele stramutării corporilor superióre ale statului în capital'a Romaniei, measurele dintre cari cea mai importante, cea mai urgentă este depunerea pe biroul camerei a concesiunii căilor ferate din provinci'a Moldaviei, data unei companii de mai multu timp, și care spre a se pune în lucrare nu astépta de catu aprobatiunea puterii legislative!

5. Dacă ministeriul are cunoscința, ca prin nesce motive ce cu greu s'ar' puté marturisi și justifica, moșiele monastirilor pământene închinate locurilor de josu, sunt a se dá în arenda în zilele de 1. Februaru viitoru și înainte, adică în mijlocu iernei, cu 15 luni înaintea expirării arendărilor actuali, și în condițiuni cu totul necompatibile cu driturile și interesele țerei, condițiuni, care până acum s'au fostu răspunsu de către tóte ministerele anterióre din Moldavia. Intrebu dar' dacă ministeriul este otaritu a desfintia licitațiunile, și dacă este așa, de a și espediatu ordinele convenite întru acésta, dânduise mai alesu acestei mesuri publicitatea cea mai întinsă și mai grabnică, spre a feri clasa arendașilor de zădărnice celțueli și drumuri.

6. Cu acésta ocașiune interpelez în deosebi pe fostul presedinte alu consiliului din Moldavi'a, astadi ministru de finanțe alu marelui Principatu Romanu, ilu interpelez de a ne spune, pe ce motive legali, odată cu încuviințarea arendării moșiilor monastirilor pământene închinate, ministeriul seu a prejudecatu și cestiunea de fondu a monastirilor pământene închinată, pindu cestiunea într'o cale con-

traria autonomiei țerei și protestată de corpurile legitime, și acésta fara macaru a se întielege cu ministeriul din București, că pentru o cestiune de interesu comun, mergendu până a face o încheiere a consiliului, și a adres'a Domnului unu reportu cu totul contrariu adevărului și actelor anteriorie ale guvernului, ba încă a priimi și chiar' intervenirea și asistența individuale a unoru consuli, în însuși deliberațiunile unei cestiuni, ce nu se póte otari de catu în țiera și prin țiera.

În totu felulu, ceru a se depune pe biroul parlamentului romanu actele sevirsite de ministeriul Moruzi într'o cauză, unde nu se atinge mai puțin de catu de a cincea parte a pământului Romaniei!"

Propunerea Domnului P a n u.

(Totu atunei.)

Considerandu ca până astadi cestiunea moșiilor duse închinată locurilor de josu n'au pututu se fiă rezolvată de buna voie între partile interesate.

Considerandu ca este o mare pagubă pentru țiera atatu din prelungirea statului quo, catu și din modulu de administratiune alu acestoru averi precum și a întrebunțării veniturilor lor.

Considerandu că nu este conformu dreptății și ecității că nesce averi cari formédia ele singure a treia parte din averea teritoriale a țerei se póta fi și se remana instrainate după nesce pretensiuni cari nu se întemeiédia de catu pe titluri de proprietate fara valóre.

Considerandu ca soluțiunea acestei cestiuni, fiă timpurală fiă definitivă, nu póte fi făcută de catu prin unu actu emanatu din suveranitatea națională prin organulu puterii legitime.

Considerandu ca în contra dreptului rezervatu legitimatorului și fara autorizarea prealabilă a adunării, ministrii din Moldova, prin ordinanția și simpla dispozițiune administrativă din Decemb. au prelungitu încă pe șese ani status quo în folosulu carnuitorilor actuali ai dăselor averi, care este o pagubă gravă pentru interesele publice, nu numai pentru ca acésta ar' lipsi pe statu de o parte considerabile a veniturilor sale domeniiali, și lips'a acestei resurse l'ar' obligá se sporiésca sarcinele contribuabililor, dar' încă și mai multu pentru ca prin acésta guvernulu ar' semana, ca recunósce într'unu chipu impli-

situ ôre care legitimitate unoru pretentiuni contesta-
bili si contestate.

Considerandu ca acêsta cestiune este un'a din
acele antaiu, care trebue se se esamine, se se discute
si se se resolve de catre puterea legiuitôre a tiérei.

Considerandu ca tempulu materiale lipsesce a-
dunarii pentru cá se judece si se statuedfe asupra
acestei cestiuni, mai 'nainte de aplicarea ordinantiei
ministeriale relative la imposesuirea pe siese ani a
mosieloru din Moldov'a inchinate locurilor de josu.

Considerandu ca adunarea n'ar' puté respinge
responsabilitatea care ar' apasa-o in faci'a tiérei
daca n'ar' descuviintiá intr'unu chipu otaritoriu ara-
tat'a mai susu mesura ministeriale.

Dupa consideratiunile dar' si motivele relatate,
adunarea declara ca isi face reserva de tôte dreptu-
rile sale pentru esaminarea si solutiunea acestei ces-
tiuni la timpul cuvenitu, si da in scirea partiloru
cari ar' contracta, pe timpul si pe credinti'a incheie-
rii ministeriale din . . . Decembre, privitória la im-
posesuirea mosieloru incheiéte locurilor de josu, ca
acturile si contracturile incheiate intre gubernu si
arendasi voru fi si voru remané cá neavenite din
diua in care unu votu alu adunarii va regula legis-
lativmente acêsta importanta cestiune.

Fondulu sincaianu.

(Urmare din Nr. tr.)

Din com. Racoviti'a prin D. notariu Ioane Ma-
celariu au contribuitu :

DD. Toma Filipu, parochu in Porcesci au mai
contribuitu 5 fl., Ioane Macellariu, notariu 5 fl., Pe-
tru Florianu, parochu 1 fl., apoi a contribuitu Ioane
Trifu, notariu 2 fl., poporul din Racoviti'a 3 fl., cutia
din Racoviti'a 2 fl., Nicolae Balabanu 1 fl., Vasiliu
Mateasiu 1 fl., Ioane Radu 1 fl., Ioane B. Tilvanu 1
fl., Ioane Ionascu 70 cr. cu totulu 22 fl. 70 cr. v. a.

Prin v. protop. Ioan Korhány din Oradea-mare
au contribuitu :

DD. Georgiu Gentri, prof. nor. rom. 5 fl., Ioan
Farkas, curat. beser. Orad. 5 fl., Andreiu Hanga, cur.

beser. Orad. 4 fl., Danielu Pauker, libeoriu 2 fl.
Sum'a 16 fl. v. a.

24. Ianuariu 1862.

Candu credintiosulu pléca genuchiulu la pamentu
Si Domnului se róga, biserica-atunci salta,
Tameia in spirale spre bolta cea inalta
Ascinde di'npreuna cu-alu preotului cantu.
Ce sgomotu, ce miscare! De ce clopotulu suna?
E tiér'a in pericolu si nati'a s'aduna?
Multimea parc'n mersu'i pamentulu ca sdrobcesce.
Momentulu e de lupta? — Luciasca spada'n mana!
O! nu, e-aniversar'a, candu nati'a romana
Sciu s'arate lumii ca inca mai traiesce,
E díoa candu chiama pe Lazaru din morminte
Alu lumii Salvatoru cu vocea s'a putinte,
E díoa libertatii, candu popululu simti
Ca dreptulu nu se calca, candu scie a'lu padî!

Te mandresce-o! tiéra mea, te mandresce-o! libertate
Ca-ci alu vostru templu sacru nu mai este parasitu:
Domnitorulu e fidelulu ce se róga umilitu;
Dupe dinsulu mii de frunti, mii de anime plecate,
Mii de suflete aprinse, mii de bratié devotate!

Asi'a precum o stea pe magi a fostu condusu,
O stea p' aceste tronuri pe tine te-a adusu,
E steau'a Romaniei, e steaua ce protege
Pe popoli ce suferu ca-ci Domnulu ei alege.

Priviti umbre maretie, Mihaiu. Stefanu-celu-Mare.
Bogdan si Petru Rares, giganti cu dosulu manii
Ce maturati din tiéra ordiile tataru,
Si slavii, si magyarii, si lehii, si paganii,
Si ianiciari pedestri, calari, cu spede late,
Topirati in focaru ca nisee craci uscate!

Priviti voi toti eroii, ce-adesea intr'o dí
Unu seculu gramadirati, suntu demni astadi a fi
Ai vostri stranepoti romanii, ca-ci s'unira
Si tiérei libertate eterna garantira. scl. scl.

(Din „Reforma.“)

Redactoru respundietoru
Iacobu Muresianu.

Editionea: in tipografi'a lui
Ioanne Gött.